

כרשת

שלח

עם אונקלוס ורש"י

פרשת שלח

במדבר פרק-יג

אֲוִי־בָר יְהוָה אֵל מֹשֶׁה לֵּאמֹר:

וּמִלִּיל יִי עִם מֹשֶׁה לְמִימָר:

ב שְׁלַח לָךְ אַנְשִׁים וַיֵּתְרוּ אֶת

אֶרֶץ כְּנָעַן אֲשֶׁר אֲנִי נֹתֵן

לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל אִישׁ אֶחָד אִישׁ

אֶחָד לְמִטָּה אַבְתָּיו תִּשְׁלָחוּ

כֹּל נְשִׂיא בָהֶם:

שִׁלַּח לָךְ גְּבִרִין וַיֹּאמְרוּן יְיָ אֱרֵעָא
דְּכִנְעֵן דִּי אֲנִי יְהִי לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל גְּבָרָא
חַד גְּבָרָא חַד לְשִׁבְטָא דְאַבְהָתוּהִי
תְשַׁלְּחוּן כֹּל רַבָּא דְבָהוֹן:

שִׁלַּח לָךְ אַנְשִׁים. לָמָּה נִסְמְכָה פִּרְשָׁת
מִרְגָּלִים לְפִרְשָׁת מִרְיָם, לְפִי שִׁלְקָתָהּ עַל
עַסְקֵי דְבָה שִׁדְבָרָה בְּאַחִיָּה, וְרַשְׁעִים הִלְלוּ
רְאוּ זֵלָא לְקַחוּ מִזֹּסֶר: שִׁלַּח לָךְ. לְדַעְתָּךְ,
אֲנִי אֵינִי מִצְוָה לָךְ, אִם תִּרְצֶה שִׁלַּח, לְפִי

שבאו ישראל ואמרו נשלחה אנשים
לפנינו, כמה שנאמר ותקרבון אלי כלכם
וגו', ומשה נמלך בשכינה, אמר, אני
אמרת ליהם שהיא טובה, שנאמר אעלה
אתכם מעני מצרים וגו', חיייהם שאני נותן
להם מקום לטעות בדברי המרגלים, למען
לא יירשוה:

וַיִּשְׁלַח אֹתָם מֹשֶׁה מִמִּדְבַּר
פָּאָרָן עַל פִּי יְהוָה כָּלם
אֲנָשִׁים רָאשֵׁי בְנֵי יִשְׂרָאֵל

הַמָּה:

וַיִּשְׁלַח יְתָהוֹן מִשֶּׁה מִמִּדְבָּרָא דְּפָאֲרֹן

עַל מִימָרָא דִּי כָּלְהוֹן גְּבָרִין רִישֵׁי בְנֵי

יִשְׂרָאֵל אֲנוּן:

עַל פִּי ה'. בִּרְשׁוֹתוֹ, שְׁלָא עֵכַב עַל יְדוֹ:

כּוֹלָם אֲנָשִׁים. כָּל אֲנָשִׁים שְׁבַמְקָרָא לְשׁוֹן

חֲשִׁיבוֹת, וְאוֹתָהּ שַׁעָה כְּשָׂרִים הִיוּ:

דַּ וְאַלָּה שְׁמוֹתָם לְמַטָּה רְאוּבֵן

שְׁמוֹנֶּה בֶּן זַכָּוָר:

וְאֵלֶיךָ שְׁמַתְהוּן לְשִׁבְטָא דְרְאוּבֵן

שְׁמוּעַ בֶּר זְכוּר:

ה לְמִטָּה שְׁמַעוֹן שְׁפֹט בֶּן

חֹרִי:

לְשִׁבְטָא דְשְׁמַעוֹן שְׁפֹט בֶּר חֹרִי:

ו לְמִטָּה יְהוּדָה כָּלֵב בֶּן יִפְנֶה:

לְשִׁבְטָא דִּיהוּדָה כָּלֵב בֶּר יִפְנֶה:

ז לְמִטָּה יִשָּׁשְׁכָר יִגָּאֵל בֶּן יוֹסֵף:

לְשִׁבְטָא דִּישָׁשְׁכָר יִגָּאֵל בֶּר יוֹסֵף:

ח לַמַּטֵּה אֶפְרַיִם הוֹשִׁיעַ בֶּן נֹון:

לְשִׁבְטָא דְּאֶפְרַיִם הוֹשִׁיעַ בֶּר נֹון:

ט לַמַּטֵּה בְּנִימֵן פִּלְטִי בֶן

רְפוּא:

לְשִׁבְטָא דְּבְנִימֵן פִּלְטִי בֶר רְפוּא:

י לַמַּטֵּה זְבוּלֹן גְּדִיאל בֶּן סֹודִי:

לְשִׁבְטָא דְּזְבוּלֹן גְּדִיאל בֶּר סֹודִי:

יא לַמַּטֵּה יוֹסֵף לַמַּטֵּה מְנַשֶּׁה

גְּדִי בֶן סוּסִי:

לְשִׁבְטָא דְיוֹסֶף לְשִׁבְטָא דְמִנְשֶׁה גְּדִי

בֶּר סוּסִי:

יב לְמַטֵּה דָן עַמִּיאֵל בֶּן גַּמְלִי:

לְשִׁבְטָא דְדָן עַמִּיאֵל בֶּר גַּמְלִי:

יג לְמַטֵּה אָשֵׁר סְתוּר בֶּן

מִיכָאֵל:

לְשִׁבְטָא דְאָשֵׁר סְתוּר בֶּר מִיכָאֵל:

יד לְמַטֵּה נַפְתָּלִי נַחֲבִי בֶן

וּפָסִי:

לְשִׁבְטָא דְנִפְתָּלִי נֶחֱבִי בַר וּפָסִי:

טו לְמַטֵּה גַד גְּאוּאֵל בֶּן מָכִי:

לְשִׁבְטָא דְגַד גְּאוּאֵל בַּר מָכִי:

טז אֵלֶּה שְׁמוֹת הָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר

שָׁלַח מֹשֶׁה לְתוֹר אֶת הָאֲרָץ

וַיָּקָרָא מֹשֶׁה לְהוֹשֵׁעַ בֶּן נּוּן

יְהוֹשֻׁעַ:

אֵלֶיךָ שְׁמַחַת גְּבִירָא דִּי שְׁלַח מֹשֶׁה

לְאַלְלָא יְת אֲרַעָא וְקָרָא מֹשֶׁה לְהוֹשִׁיעַ

בַּר בִּנְיָמִן יְהוֹשִׁיעַ:

וַיִּקְרָא מֹשֶׁה לְהוֹשִׁיעַ וְגו'. הַתְּכַלֵּל עָלֶיךָ,

יְהוָה יוֹשִׁיעַךְ מֵעֲצַת מְרַגְלִים:

וַיִּשְׁלַח אֹתָם מֹשֶׁה לְתוֹר אֶת

אֶרֶץ כְּנָעַן וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם עָלוּ

זֶה בַּנֶּגֶב וְעַלִּיתֶם אֶת הָהָר:

וְשַׁלַּח יְתָהוֹן מֹשֶׁה לְאַלְלָא יְת אֲרַעָא

דְּכַנְעֵן וַאֲמַר לְהוֹן סָקוּ דָּא בְּדְרוּמָא
וְתִסְקוּן לְטוּרָא:

עלו זה בנגב. הוא היה הפסולת של ארץ
ישראל, שכן דרך התגרים מראין את
הפסולת תחלה ואחר כך מראין את
השבח:

יֵה וְרֵאֵיתֶם אֶת הָאָרֶץ מֵה הוּא
וְאֵת הָעָם הַיֹּשֵׁב עָלֶיהָ הַחֲזָק
הוּא הַרְפָּה הַמְעַט הוּא אִם

רַב:

וְתַחֲזֹון יֵת אֶרֶעָא מָה הִיא וַיֵּת עֲמָא

דַּיִתֵּב עֲלֵה הִתְקִיף הוּא אִם חֲלָשׁ הַזֵּעֵר

הוּא אִם סָגִי:

את הארץ מה היא. יש ארץ מגדלת

גבורים, ויש ארץ מגדלת חלשים, יש

מגדלת אוכלוסין, ויש ממעטת אוכלוסין:

החזק הוא הרפה. סימן מסר להם, אם

בפרזים יושבין חזקים הם, שסומכין על

גבורתם, ואם בערים בצורות הם יושבין,

חלשים הם:

יֵט וּמָה הָאָרֶץ אֲשֶׁר הוּא יֹשֵׁב

בָּהּ הַטּוֹבָה הוּא אִם רָעָה וּמָה

הָעָרִים אֲשֶׁר הוּא יֹשֵׁב בָּהֶנָּה

הַבְּמַחֲנִים אִם בְּמִבְצָרִים:

וּמָה אֶרֶץ דִּי הוּא יִתֵּב בָּהּ הַטָּבָא

הִיא אִם בִּישָׂא וּמָה קְרוּיָא דִּי הוּא

יִתֵּב בְּהוֹן הַבְּפֻצְחִין אִם בְּכַרְכִּין:

הַבְּמַחֲנִים. תַּרְגוּמוֹ הַבְּפֻצְחִין, כַּרְכִּין

פְּצוּחִין וּפְתוּחִין מֵאִין חוּמָה: הַטּוּבָה

הִיא. בַּמַּעֲיָנוֹת וּתְהוֹמוֹת טוֹבִים וּבְרִיאִים:

כ וּמָה הָאָרֶץ הַשְּׂמֹנֶה הִוא אִם

רְזָה הַיֵּשׁ בָּהּ עֵץ אִם אֵין

וְהַתְּחִיָּקוֹתָם וְלִקְחֹתָם מִפְּרֵי

הָאָרֶץ וְהַיָּמִים יָמִי בְּכּוֹרֵי

עֲנָבִים:

וּמָה אֶרֶץ הַעֲתִירָא הִיא אִם מְסַכָּנָא

הָאֵית בָּהּ אֵילָנִין אִם לֹא וְתִתְקַפּוּן

וְתִסְבּוֹן מֵאֲבָא דְאַרְעָא וַיּוֹמְרָא יוֹמִי

בְּכוּרֵי עֲנָבִין:

הִישׁ בָּה עֵץ. אִם יֵשׁ בָּהֶם אָדָם כֶּשֶׁר,

שִׁיגִין עֲלֵיהֶם בְּזֻכּוֹתוֹ: בְּכוּרֵי עֲנָבִים. יָמִים

שֶׁהָעֲנָבִים מֵתַבְשִׁילִין בַּבְּכוּר:

שְׁנִי כֹא

וַיַּעֲלֵה וַיִּתְּרוֹ אֶת הָאָרֶץ

מִמֶּדְבָּר צֵן עַד רְחֹב לְבָא

חֶמֶת:

וּסְלִיקוּ וְאַלִּילוּ יְתֹ אֶרְעָא מִמַּדְבָּרָא

דְּצִין עַד רְחוֹב לְמַטֵּי חֶמֶת:

ממדבר צין עד רחב לבא חמת. הלכו

בגבוליה באורך וברוחב כמין גא"ם, הלכו

רוח גבול דרומית ממקצוע מזרח עד

מקצוע מערב, כמו שצוה משה עליו זה

בנגב, דרך גבול דרומית מזרחית עד הים,

שהים הוא גבול מערבי, ומשם חזרו

והלכו כל גבול מערבי על שפת הים, עד

לְבַא חֶמֶת שֶׁהוּא אֵצֶל הָהָר הַהוּא בִּמְקָצוֹעַ
מֵעֶרְבִית צְפוֹנִית, כְּמוֹ שֶׁמִּפּוֹרֶשׁ בַּגְּבוּלוֹת
הָאָרֶץ בַּפְּרֶשֶׁת אֵלֶּה מִסְעֵי:

כב וַיַּעֲלוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל עַד
חֶבְרוֹן וְשָׁם אֶחֱיָמֶן שִׁשִּׁי
וְתַלְמִי יִלְיָדִי הָעֵנָק וְחֶבְרוֹן
שָׁבַע שָׁנִים נִבְנְתָה לְפָנָי צֵעַן
מִצָּרִים:

וּסְלִיקוּ בְּדְרוֹמָא וְאַתָּא עַד חֶבְרוֹן וְתִמְן

אֲחֵימֶן שֵׁשִׁי וְתִלְמִי בְנֵי גִבְרִיא וְחִבְרוֹן

שִׁבְעָה שְׁנִין אֶת־בְּנֵי־אֶת קָדָם טָנָם

דְּמַצְרִים:

וַיָּבֹא עַד חִבְרוֹן. כָּל־כָּל־לְבָדוֹ הִלֵּךְ שָׁם

וַנִּשְׁתַּטַּח עַל קִבְרֵי אֲבוֹתָי, שֶׁלֹּא יִהְיֶה נִיסָת

לְחִבְרֵיו לְהִיּוֹת בַּעֲצָתָם, וְכֵן הוּא אֹמֵר וְלֹא

אֲתָן אֶת הָאָרֶץ אֲשֶׁר דֶּרֶךְ בָּהּ, וְכִתִּיב וַיִּתְּנוּ

לְכָל־כָּל־אֶת חִבְרוֹן: שִׁבְעָה שָׁנִים נִבְנְתָה.

אֲפֹשֶׁר שִׁבְנָה חָם אֶת חִבְרוֹן לְכַנְעֵן בְּנוֹ

הַקָּטָן, קֹדֶם שִׁיבְנָה אֶת צֹעֵן לְמַצְרִים בְּנוֹ

הגדול, אלא שהיתה מבונה בכל טוב על
אחד משבעה בצוען, ובא להודיעך שבחה
של ארץ ישראל, שאין לך טרשין בארץ
ישראל יותר מחברון, לפיכך הקצוה
לקברות מתים, ואין לך מעולה בכל
הארצות כמצרים, שנאמר כגן ה' בארץ
מצרים, וצוען היא המעולה שבארץ
מצרים, ששם מושב המלכים, שנאמר כי
היו בצוען שריו, והיתה חברון טובה
ממנה שבעה חלקים:

כג וַיִּבְּאוּ עַד נַחֲלֵי אֲשַׁכְּלָ

וַיְכַרְתּוּ מִשָּׁם זְמוּרָה וְאַשְׁכּוֹל

עֲנָבִים אֶחָד וַיִּשְׂאֵהוּ בַּמּוֹט

בְּשָׁנָיִם וּמִן הָרְמָנִים וּמִן

הַתְּאֵנִים:

וְאֵתוֹ עַד נַחֲלָא דְאַתְּכָלָא וְקִצּוֹ מִתְּמֵן

עוֹבְרֵתָא וְאַתְּכֹל עֲנָבִין חֵד וְנִטְלוּהִי

בְּאַרְיֵחָא בְּתֵרִין וּמִן רְמוֹנֵיָא וּמִן

תְּאֵנֵיָא:

זמורה. שוכת גפן, ואשכול של ענבים

**תלוי בה: וישארו במוט בשנים. ממשמע
שנאמר וישארו במוט איני יודע שהוא
בשנים, מה תלמוד לומר בשנים, בשני
מוטות, הא כיצד, שמנוה נטלו אשכול,
אחד נטל תאנה, ואחד רמון. יהושע וכלב
לא נטלו כלום, לפי שכל עצמם להוציא
דבה נתכוונו, כשם שפריה משונה כך
עמה משונה. ואם חפץ אתה לידע כמה
משאוי אחד מהם, צא ולמד מאבנים
שהקימו בגלגל, הרימו להם איש אבן
אחת מן הירדן על שכמו והקימוה בגלגל,**

ושקלום רבותינו משקל כל אחת מ' סאה,
וגמירי, טונא דמידלי אינש על כתפיה,
אינו אלא שלישי משאוי ממשאוי
שמסייעין אותו להרים:

כד לַמָּקוֹם הַהוּא קָרָא נַחֲלִי
אֶשְׁכּוֹל עַל אֲדוֹת הָאֶשְׁכּוֹל
אֲשֶׁר כָּרְתוּ מִנֶּשֶׁם בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל:

לְאַתְרָא הַהוּא קָרָא נַחֲלִי דְאַתְכָּלָא
עַל עֵסֶק אֶתְכָּלָא דְקִצּוֹ מִתָּמָן בְּנֵי

יִשְׂרָאֵל:

כֹּה וַיֵּשְׁבוּ מִתּוֹר הָאָרֶץ מִקֵּץ

אַרְבָּעִים יוֹם:

וַתָּבוּ מִלֹּאֲלֹא יַת אֶרֶץ מִסּוֹף

אַרְבָּעִין יוֹמִין:

וַיֵּשְׁבוּ מִתּוֹר הָאָרֶץ מִקֵּץ אַרְבָּעִים יוֹם.

וְהָלֹא אַרְבַּע מֵאוֹת פֶּרֶסָה עַל אַרְבַּע מֵאוֹת

פֶּרֶסָה הִיא, וּמֵהֶלֶךְ אָדָם בִּינוֹנִי עֲשָׂרָה

פֶּרֶסָאוֹת לַיּוֹם, הָרִי מֵהֶלֶךְ אַרְבָּעִים יוֹם מִן

הַמִּזְרָח לַמַּעֲרָב, וְהֵם הִלְכוּ אֹרֶכָה וְרַחְבָּה,

אלא שגלוי לפני הקב"ה שיגזור עליהם

יום לשנה, קצר לפניהם את הדרך:

כו וַיֵּלְכוּ וַיָּבֹאוּ אֶל מִצְּה וְאֶל

אֶהֱרֹן וְאֶל כָּל עֵדֹת בְּנֵי

יִשְׂרָאֵל אֶל מִדְּבַר פָּאֲרֹן

קִדְשָׁה וַיֵּשְׁבוּ אֹתָם דָּבַר וְאֵת

כָּל הָעֵדָה וַיֵּרְאוּם אֵת פְּרִי

הָאָרֶץ:

וַאֲזָלוּ וְאָתוּ לֹת מִשָּׁה וּלֹת אֶהֱרֹן

וְלֹת כָּל כְּנִשְׁתָּא דְּבְנֵי יִשְׂרָאֵל

לְמַדְבָּרָא דְּפִאָרָן לְרָקָם וְאַתִּיבוּ יְתֵהוֹן

פְּתַגְמָא וְיֵת כָּל כְּנִשְׁתָּא וְאַחֲזִיאֲנוּן יֵת

אַבָּא דְּאַרְעָא:

וילכו ויבאו. מהו וילכו, להקיש הליכתו

לביאתו, מה ביאתו בעצה רעה אף

הליכתו בעצה רעה: וישיבו אתם דבר.

את משה ואת אהרן:

בז־וַיִּסְפְּרוּ לוֹ וַיֹּאמְרוּ בְּאָנּוּ אֵל

הָאָרֶץ אֲשֶׁר שְׁלַחְתָּנוּ וְגַם

זֶבֶת חֶלֶב וְדִבֶּשׁ הוּא וְזֶה

פְּרִיהֶ:

וְאַשְׁתַּעֲיֵאוּ לָהּ וְאָמְרוּ אֶתִּינָא לְאַרְעָא

דִּי שְׁלַחְתָּנָא וְאַף עֲבָדָא חֶלֶב וְדִבֶּשׁ

הִיא וְדִין אֲבֵהּ:

זבת חלב ודבש היא. כל דבר שקר שאין

אומרים בו קצת אמת בתחלתו, אין

מתקיים בסופו:

בה אַפָּם כִּי עִז הָעָם הִישִׁיב

בְּאַרְצֵי וְהַעֲרִים בְּצִרְוֹת גְּדִלֹת

מֵאֹד וְגַם יְלָדֵי הָעֵנָק רָאִינוּ

שָׁם:

לְחֹד אֲרֵי תַקִּיף עֲמָא דִּיתַב בְּאַרְעָא

וְקָרוּיָא כְּרִיכָן רַבְרַבִּין לְחֻדָּא וְאַף בְּנֵי

גְּבַרְיָא חֲזִינָא תַמָּן:

בְּצִוְרוֹת. לְשׁוֹן חֹזֶק, וְתַרְגּוּמוֹ כְּרַכִּין,

לְשׁוֹן בִּירְנִיּוֹת עֲגוּלוֹת, וּבְלְשׁוֹן אֲרָמִי כְּרִיד

עֲגוּל:

כֹּה עָמַלְק יוֹשֵׁב בְּאֶרֶץ הַנֶּגֶב

וַחֲתִיתִי וְהַיְבוֹסִי וְהָאֱמֹרִי יוֹשֵׁב

בְּהָר וְהַכְּנַעֲנִי יוֹשֵׁב עַל הַיָּם

וְעַל יַד הַיַּרְדֵּן:

עַמְלֻקָּא יִתְבּ בְּאֶרֶץ דְּרוֹמָא וַחֲתָא

וַיְבוֹסָא וְאֱמֹרָא יִתְבּ בְּטוֹרָא

וְכַנְעָנָא יִתְבּ עַל יַמָּא וְעַל כִּיף

יַרְדֵּנָא:

עמלק יושב וגו'. לפי שנכוז בעמלק כבר,

הזכירוהו מרגלים בדי ליראם: על יד
הירדן, יד כמשמעו אצל הירדן ולא
תוכלו לעבור:

לַוִּיהֶם כָּלֵב אֶת הָעָם אֵל מִנְּשָׁה
וַיֹּאמֶר עָלָה נַעֲלָה וַיִּרְעֻשְׁנוּ
אֶתָּה כִּי יָכוֹל נוֹכַל לָהּ:
וַאֲצִית כָּלֵב יָת עֲמָא לְמִנְּשָׁה וַאֲמַר
מִי־סָק נִי־סָק וְנִירַת יָתָּה אֲרִי מִי־כָל
נִי־כֹל לָהּ:

**ויהם כלב. השתיק את כלם: אל משה.
לשמוע מה שידבר במשה, צווח ואמר,
וכי זו בלבד עשה לנו בן עמרם, השומע
היה סבור שבא לספר בגנותו, ומתוך
שהיה בלבם על משה בשביל דברי
המרגלים שתקו כלם לשמוע גנותו, אמר,
והלא קרע לנו את הים והוריד לנו את
המן והגיז לנו את השליו: עלה נעלה.
אפילו בשמים, והוא אומר עשו סולמות
ועלו שם, נצליח בכל דבריו: ויהם. לשון
שתיקה, וכן הם כל בשר, הם כי לא**

להזכיר, כן דרך בני אדם הרוצה לשתק

אגודת אנשים אומר שי"ט:

לא וְהָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר עָלוּ עִמּוֹ

אָמְרוּ לֹא נוֹכַל לַעֲלוֹת אֶל

הָעָם כִּי חָזַק הוּא מִמֶּנּוּ:

וַגְּבִרֵיא דִּי סְלִיקוּ עִמָּה אָמְרוּ לֹא

נִיכּוֹל לְמִי־סָק לֹת עֲמָא אַרִי תִקִּיף

הוא מַנְבֵּא:

חזק הוא ממנו. כביכול, כלפי מעלה

אמרו:

לֵב וַיִּצְיֵאוּ דַבַּת הָאָרֶץ אֲשֶׁר

תָּרוּ אֹתָהּ אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל

לֵאמֹר הָאָרֶץ אֲשֶׁר עָבַרְנוּ בָּהּ

לְתוֹר אֹתָהּ אָרֶץ אֲכָלֶת

יוֹשְׁבֶיהָ הִוא וְכָל הָעָם אֲשֶׁר

רָאִינוּ בְּתוֹכָהּ אַנְשֵׁי מַדּוּת:

וְאִפְּיָקוּ שׁוֹם בִּישׁ עַל אֲרֻעָא דִּי אֱלִילוּ

יְתָה לֹות בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְמִימַר אֲרֻעָא דִּי

עֲבַרְנָא בְּהָ לֹא־לָא יְתָה אֶרְעָא

מִקְטָלָא יִתְבַּהֵּא הִיא וְכָל עַמָּא דִּי

חַזִּינָא בְּגוֹה אַנְשֵׁין דְּמִשְׁחָן:

אוֹכְלֵת יוֹשְׁבִיָּהּ. בְּכָל מְקוֹם שְׁעַבְרָנוּ

מִצְאָנוּם קוֹבְרֵי מֵתִים. וְהַקִּבְ"ה עֹשֶׂה

לְטוֹבָה כְּדִי לְטַרְדֵּם בְּאַבְלָם וְלֹא יִתְּנוּ לָב

לְאֵלֹו: אַנְשֵׁי מִדּוֹת. גְּדוֹלִים וְגִבּוֹהִים

וְצָרִיךְ לְתַתּ לָהֶם מִדָּה, כַּגּוֹן גְּלִית גְּבָהוּ שֵׁשׁ

אַמּוֹת וְזֵרֶת. וְכֵן אִישׁ מִדּוֹן אִישׁ מִדָּה:

לָג וְשֵׁם רְאִינּוּ אֶת הַנִּפְּלִיִּים

בְּנֵי עֲנָק מִן הַנְּפִלִים וְנָהִי

בְּעֵינֵינוּ פַּחַגְבִּים וְכֵן הָיִינוּ

בְּעֵינֵיהֶם:

וְתָמַן חֲזִינָא יְת גְּבַרְיָא בְּנֵי עֲנָק מִן

גְּבַרְיָא וְהָיִינוּ בְּעֵינֵי נַפְשָׁנָא כְּקַמְצִין

וְכֵן הָיִינוּ בְּעֵינֵיהוֹן:

הַנְּפִילִים. עַנְקִים. מִבְּנֵי שְׂמַחְזַאי וְעִזְאֵל,

שֶׁנִּפְּלוּ מִן הַשָּׁמַיִם בִּימֵי דוֹר אָנוּשׁ: וְכֵן

הָיִינוּ בְּעֵינֵיהֶם. שְׁמַעְנוּ אוֹמְרִים זֶה לָזֶה,

נמלים יש בכרמים כאנשים: ענק.

שמעניקים חמה בקומתן:

במדבר פרק-יד

א וְתֵשֶׁא כָּל הָעֵדָה וַיִּתְּנוּ אֶת

קוֹלָם וַיִּבְכּוּ הָעָם בְּלִילָה

הַהוּא:

וְאַרְיֵמַת כָּל כְּנִשְׁתָּא וַיִּהְיוּ יָת קָלְהוֹן

וַיִּבְכוּ עַמָּא בְּלִילֵי הַהוּא:

כל העדה. סנהדראות:

בְּוִילָנוּ עַל מַעֲשֵׂה וְעַל אֲהָרֹן כָּל

בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיֹּאמְרוּ אֲלֵהֶם כָּל

הָעֵדָה לוֹ מִתְּנוּ בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם

אוֹ בַּמִּדְבָּר הַזֶּה לוֹ מִתְּנוּ:

וְאַתְרַעְמוּ עַל מַעֲשֵׂה וְעַל אֲהָרֹן כָּל בְּנֵי

יִשְׂרָאֵל וַאֲמָרוּ לְהוֹן כָּל כְּנִשְׁתָּא לֹוי

דְּמִיתְנָא בְּאֶרֶעֱא דְמִצְרַיִם אוֹ בַּמִּדְבָּרָא

הַדִּין לֹוי דְּמִיתְנָא:

לוֹ מִתְנוּ. הֲלוֹאִי וּמִתְנוּ:

ג וְלֵמַח יְהוָה מִבִּיא אֶת־נוֹ אֶל

הָאָרֶץ הַזֹּאת לְנַפֵּל בַּחֶרֶב

נַשִּׁינוּ וְטַפֵּנוּ יִהְיוּ לְבֹז הָלֹא

טוֹב לָנוּ שׁוֹב מִצְרִימָה:

וְלֵמַח יִי מֵעַל יִתְּנָא לְאַרְעָא הַדָּא

לְמַנְפֵּל בַּחֶרֶב־א נַשְׁנָא וְטַפְלָנָא יְהוֹן

לְבֹזָא הָלֹא טַב לָנָא דִּי נְתוּב לְמִצְרַיִם:

ד וַיֹּאמְרוּ אִישׁ אֶל אָחִיו נִתְּנָה

רָאשׁ וְנִשׁוּבָה מִצְרִימָה:

וַאֲמָרוּ גִבֹּר לְאַחֲוֵהִי נִמְנִי רִישָׁא וְנִתּוּב
לְמִצְרַיִם:

נִתְּנָה רֹאשׁ. כְּתִרְגוּמוֹ נִמְנִי רִישָׁא, נִשִּׁים
עָלִינוּ מֶלֶךְ, וְרַבּוֹתֵינוּ פִירֶשׁוּ לְשׁוֹן עֲבוּדָת
אֱלֹהִים:

הַ וַיִּפֹּל מִנְּשָׁה וְאַחֲרָן עַל פְּנֵיהֶם
לְפָנָי כָּל קַהֲל עֵדֶת בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל:

וַיִּפֹּל מִנְּשָׁה וְאַחֲרָן עַל אִפְּיָהוֹן קֶדֶם כָּל

קָהֹל כְּנֻשָּׁתָא דְּבְנֵי יִשְׂרָאֵל:

וְיִהוֹשֻׁעַ בֶּן נֹון וְכָלֵב בֶּן

יִפְנֶה מִן הַתָּרִים אֶת הָאָרֶץ

קָרְעוּ בְּגִדֵיהֶם:

וְיִהוֹשֻׁעַ בֶּר נֹון וְכָלֵב בֶּר יִפְנֶה מִן

מֵאֵלָי יֵת אֶרֶץ בְּזָעוּ לְבוֹשֵׁיהוּן:

וַיֹּאמְרוּ אֵל כָּל עֲדַת בְּנֵי

יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר הָאָרֶץ אֲשֶׁר

עָבְרָנוּ בָּהּ לְתוֹר אֶתָּה טוֹבָה

הָאֶרֶץ מְאֹד מְאֹד:

וַאֲמָרוּ לְכָל כְּנִשְׁתָּא דְּבְנֵי יִשְׂרָאֵל

לְמִימַר אֶרֶעָ דִּי עֲבָרְנָא בָּהּ לֹא־לֹא

יִתֶּה טָבָא אֶרֶעָ לְחֻדָּא לְחֻדָּא:

שְׁלִיטָה

אִם חֲפִיץ בְּנֹו יְהוָה וְהִבִּיא

אֶתְּנוּ אֶל הָאֶרֶץ הַזֹּאת וְנִתְּנָה

לָנוּ אֶרֶץ אֲשֶׁר הוּא זֹבֵת חֶלֶב

וְדַבַּשׁ:

אִם רָעוּא בְּנָא קָדָם יִי וַיַּעַל יִתְנָא

לְאַרְעָא הָדָא וַיִּתְּנָהּ לָנָא אַרְעָא דִּי

הִיא עֲבָדָא חֲלָב וְדַבַּשׁ:

ט אַךְ בִּיהֲוָה אֵל תִּמְרְדוּ וְאַתֶּם

אֵל תִּירְאוּ אֶת עַם הָאָרֶץ כִּי

לְחַמֵּנּוּ הֵם סָר צִלָּם מֵעֲלֵיהֶם

וַיִּהְיוּ אֲתָנּוּ אֵל תִּירְאוּם:

בָּרָם בְּמִימְרָא דִּי לֹא תִמְרְדוּן וְאַתּוּן

לֹא תִדְחֶלֶן מִן עַמָּא דְאֶרְעָא אֲרִי

בִּידְנָא מְסִירִין אֲנֹן עֵדָא תִקְפֹּהֹן

מִנְהֹן וּמִימָרָא דִּי בְסַעֲדָנָא לֹא

תִּדְחֶלֶן מִנְהֹן:

אַל תִּמְרְדוּ. וְשׁוּב, וְאַתֶּם אַל תִּירְאוּ: כִּי

לַחֲמֹנוּ הֵם. נֹאכְלִים כֻּלָּם: סַר צִלָּם.

מִגִּינִם וְחִזְקִים, בְּשָׂרִים שְׂבָהֵם מֵתוּ. אִיּוֹב

שָׁהִיָּה מִגִּין עֲלֵיהֶם. דְּבַר אַחֵר, צִלּוֹ שֶׁל

הַמָּקוֹם סַר מֵעֲלֵיהֶם:

וַיֹּאמְרוּ כָּל הָעֵדָה לְרֹגֹם

אַתֶּם בְּאַבְנִים וְכִבּוֹד יְהוָה

נִרְאָה בְּאַהֲל מוֹעֵד אֶל כָּל בְּנֵי

יִשְׂרָאֵל: (פ)

וְאָמְרוּ כָּל כְּנִשְׁתָּא לְמַרְגָּם יְתִהוֹן

בְּאַבְנֵי וִיקָרָא דִּי אֶתְגְּלִי בַּמִּשְׁכָּן

זְמַנָּא לְכָל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:

לְרַגּוּם אוֹתָם. אֵת יְהוֹשֻׁעַ וְכָלֵב: וְכִבּוֹד ה'.

הַעֲנֵן יֵרֵד שָׁם:

יֵא וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל מֹשֶׁה עַד

אָנָּה יִנָּאצְנִי הָעָם הַזֶּה וְעַד

אָנָּה לֹא יֶאֱמִינוּ בִּי בְּכָל

הָאֲתֹת אֲשֶׁר עָשִׂיתִי בְּקֶרְבוֹ:

וְאָמַר יִי לְמַשָּׁה עַד אֵימַתִּי יְהוֹן מְרַגְזִין

קִדְמִי עֲמָא הָדִין וְעַד אֵימַתִּי לֹא

יִהְיֶמְנוּן בְּמִימָרִי בְּכָל אֲתִיָּא דִּי עֲבָדִית

בִּינִיהוּן:

עַד אָנָּה. עַד הֵיכָן: יִנָּאצְנִי. יִרְגִּיזוּנִי: בְּכָל

הָאֲתֹת. בְּשִׁבִּיל כָּל הַנְּסִים שֶׁעָשִׂיתִי

לָהֶם, הִיָּה לָהֶם לְהֵאמִין שֶׁיִּכּוֹלֶת בְּיָדִי
לְקַיֵּם הַבְּטָחָתִּי:

יב אֲכַנּוּ בְּדַבָּר וְאֶזְרְשׁוּ
וְאֶעֱשֶׂה אֹתָךְ לְגֹי גָדוֹל
וְעַצוֹם מִמֶּנּוּ:

אֶמְחֲנוּן בְּמוֹתָא וְאֶשְׁצַנּוּן וְאֶעֱבֹד יְתָךְ
לְעַם רַב וְתִקְיָה מִנֶּהוֹן:

וְאֶזְרְשׁוּ. כְּתִרְגוּמוֹ לְשׁוֹן תְּרוּכִין, וְאִם
תֹּאמַר מָה אֶעֱשֶׂה לְשִׁבּוּעַת אֲבוֹת: וְאֶעֱשֶׂה
אוֹתְךָ לְגֹי גָדוֹל. שֶׁאֵתָּה מִזְרַעַם:

וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל יְהוָה

וְשָׁמְעוּ מִצְרַיִם כִּי הֶעֱלִיתָ

בְּכַחַד אֶת הָעָם הַזֶּה מִמִּצְרָיִם׃

וַאֲמַר מֹשֶׁה קָדָם יי וְיִשְׁמְעוּן מִצְרָאִי

אֲרִי אֶסְקֶתָא בְּחִילָךְ יְת עֲמָא הָדִין

מִבִּינֵיהוּן׃

וְשָׁמְעוּ מִצְרַיִם. וְשָׁמְעוּ אֶת אֲשֶׁר תִּהְרַגֶּם׃

כִּי הֶעֱלִיתָ. כִּי, מִשְׁמַשׁ בְּלִשׁוֹן אֲשֶׁר, זֶה

רְאוּ אֲשֶׁר הֶעֱלִיתָ בְּכַחַד הַגָּדוֹל אוֹתָם

מקרבם, וכשישמעו שאתה הורגם, לא
יאמרו שחטאו לך, אלא יאמרו שכנגדם
יכולת להלחם, אבל כנגד יושבי הארץ לא
יכולת להלחם. וזו היא:

יד וַאֲמָרוּ אֶל יוֹשֵׁב הָאָרֶץ
הַזֹּאת שָׁמְעוּ כִּי אַתָּה יְהוָה
בְּקֶרֶב הָעָם הַזֶּה אֲשֶׁר עִין
בְּעֵין נִרְאָה אַתָּה יְהוָה וְעַנְנְךָ
עֹמֵד עֲלֵהֶם וּבַעֲמִיד עָנָן אַתָּה

הֲלֹךְ לִפְנֵיהֶם יוֹמָם וּבַעֲמוּד

אֵשׁ לִילָה:

וַיִּמְרוּן לִיתֵב אֶרְעָא הָדָא דְשִׁמְעוּ אֲרִי

אַתָּה יִי דְשִׁכְנַתְךָ שְׂרִית בְּגוֹ עֲמָא הָדִין

דִּי בְעִינֵיהוֹן חֲזֹן שְׂכִינַת יִקְרָא דִּי

וְעַנְנֶךָ מִטֵּל עֲלוֹהוֹן וּבַעֲמוּדָא דְעַנְנָא

אַתָּה מְדַבֵּר קִדְמֵיהוֹן בִּימָמָא וּבַעֲמוּדָא

דְּאַשְׁתָּא בְּלִילִיא:

וַאֲמָרוּ אֵל יוֹשֵׁב הָאָרֶץ הַזֹּאת, כִּמוֹ עַל

יושב הארץ הזאת, ומה יאמרו עליהם מה
שאמור בסוף הענין, מבלתי יכולת ה',
בשביל ששמעו כי אתה ה' שוכן בקרבם
ועין בעין אתה נראה ה' להם, והכל בדרך
חבה, ולא הכירו בד שנתקה אהבתך מהם
עד הנה:

טו וְהִמַּתָּה אֶת הָעָם הַזֶּה כְּאִישׁ
אֶחָד וְאָמְרוּ הַגּוֹיִם אֲשֶׁר
שָׁמְעוּ אֶת שְׁמֶיךָ לֵאמֹר:
וְתִקַּטֵּל יְתַ עַמָּא הַדִּין כְּגִבְרָא חַד

וַיִּמְרוּן עַמִּיָּא דִּי שְׁמָעוּ יְת שְׁמַע

גְּבִרְתְּךָ לְמִיָּמָר:

והמתה את העם הזה כאיש אחד.

פתאום, ומתוך כך יאמרו הגוים אשר

שמעו את שמעך וגו':

טו מִבְּלָתִי יִכָּלֵת יְהוָה לְהַבִּיא

אֶת הָעָם הַזֶּה אֶל הָאָרֶץ אֲשֶׁר

נִשְׁבַּע לָהֶם וַיִּשְׁחָטֵם בַּמִּדְבָּר:

מִדְּלִית יִוָּכֵל אֶת קֶדֶם יְיָ לֹא־עֵלָא יְת

עֲמָא הָדִין לְאַרְעָא דִּי קָיִם לְהוֹן

וְקִטְלָנוּן בְּמִדְבָּרָא:

מבֹלְתִי יִכּוֹלֶת וְגו' לְפִי שִׁיּוּשְׁבֵי הָאָרֶץ

חֲזָקִים וְגִבּוֹרִים, וְאֵינּוּ דּוֹמָה פִּרְעָה

לְשֹׁלְשִׁים וְאֶחָד מִלְכִּים, וְזֹאת יֹאמְרוּ עַל

יּוֹשֵׁב הָאָרֶץ הַזֹּאת: מִבֹּלְתִי. מִתּוֹךְ שֶׁלֹא

הִיָּה יִכּוֹלֶת בִּידּוֹ לְהַבִּיאֵם, שֶׁחֲטָם: יִכּוֹלֶת.

שֵׁם דְּבַר הוּא:

יִי וְעַתָּה יִגְדֹּל נָא כֹחַ אֱלֹהֵי

כֹּהֲנֶךָ דְּבִרְתָּ לְאֹמֹר:

וְכַעַן סַגִּי כְעַן חִילָא (מִן) קָדָם יִי כָמָא

דִּי מַלְיָלְתָא לְמִימָר:

יגדל נא בח ה'. לעשות דבורך: כאשר

דברת לאמר. ומהו הדבור:

יח: יחזרה ארץ אפנים ורוב חסד

נשא עון ופֿשע ונקח לא ונקח

פֿקד עון אבות על בנים על

שִׁלְשִׁים וְעַל רַב־עִים:

יִי מִרְחַק רָגַז וּמִסַּגִּי לְמַעַבְד טָבוֹן

(וְקִשּׁוּט) שָׁבַק לַעֲוִין וְלַמָּרֹד וְלַחֹבִין

סִלַּח לְדַת־יִבִּין לְאוֹרִיתָהּ וְדָלָא תִּיִבִּין

לֹא מִזִּכִּי מִסַּעַר חֹבֵי אֲבָהֶן עַל בְּנֵין

מִרְדִּין עַל דֶּר תְּלִיתָאֵי וְעַל דֶּר

רַב־יַעֲאִי:

ה' אֶרֶץ אֲפִים. לְצַדִּיקִים וּלְרַשָּׁעִים,

כַּשֶּׁעֵלָה מִשָּׁה לְמָרוֹם, מִצְאוּ מִשָּׁה

לְהַקְב־הָ שֶׁהִיָּה יוֹשֵׁב וְכוּתֵב ה' אֶרֶץ אֲפִים,

אִמַּר לוֹ לְצַדִּיקִים, אִמַּר לוֹ הַקְב־הָ אֵף

לְרַשָּׁעִים, אִמַּר לוֹ רַשָּׁעִים יֵאָבְדוּ, אִמַּר לוֹ

הקב"ה חייך שאתה צריך לדבר, כשחטאו
ישראל בעגל ובמרגלים, התפלל משה
לפניו בארץ אפים, אמר לו הקב"ה והלא
אמרת לי לצדיקים, אמר לו והלא אמרת
לי אף לרשעים: ונקה. לשבים: לא ינקה.
לשאינן שבים:

יִשְׂרָאֵל סִלַּח נָא לַעֲוֹן הָעָם הַזֶּה
כַּגִּדְלֵי חֲסִידֶיךָ וְכֹאֲשֶׁר נִשְׁאַתָּה
לָעָם הַזֶּה מִמִּצְרַיִם וְעַד הַנָּחָה:
שְׁבוּק כָּעֵן לְחוּבֵי עֲמָא הִדִּין כְּסִגִּיאוֹת

טְבוֹתֶךָ וּכְמֹא דִּי שְׁבַקְתָּא לְעַמָּא הַדִּין

מִמִּצְרַיִם וְעַד כְּעַן:

כִּי־אָמַר יְהוָה סְלַחְתִּי כְּדַבְרְךָ:

וְאָמַר יי שְׁבַקִּית כְּפִתְגָמְךָ:

כְּדַבְרְךָ. בַּשְּׁבִיל מַה שְּׁאִמַּרְתָּ, כֵּן יֹאמְרוּ

מִבִּלְתִּי יִכּוֹלֵת ה':

כֹּא וְאֵוִלָּם חַי אֲנִי וְיִמְלֹא כְבוֹד

יְהוָה אֶת כָּל הָאָרֶץ:

וְבָרַם קָיִים אֲנִי וּמִלִּיא יִקְרָא דִּי־יֵת

כָּל אֶרֶץ־אֵל:

ואולם. כמו אבל זאת אעשה להם: חי אני. לשון שבועה, כשם שאני חי וכבודי ימלא את כל הארץ, כך אקיים להם, כי כל האנשים הרואים וגו' אם יראו את הארץ, הרי זה מקרא מסורס, חי אני כי כל האנשים אם יראו את הארץ, וכבודי ימלא את כל הארץ, שלא יתחלל שמי במגפה הזאת לאמר מבלתי יכולת ה' להביאם, שלא אמיתם פתאום כאיש אחד, אלא באיחור מ' שנה מעט מעט:

כב כִּי כָל הָאֲנָשִׁים הָרָאִים אֶת

כְּבֹדִי וְאֶת אֶתְתִּי אֲשֶׁר

עָשִׂיתִי בַּמִּצָּרִים וּבַמִּדְבָּר

וַיִּנָּסוּ אֹתִי זֶה עֲשֶׂה פְעָמִים

וְלֹא שָׁמְעוּ בְּקוֹלִי:

אֲרִי כָל גְּבֻרֵא דַחֲזוּ יֵת יִקְרִי וַיֵּת

אֶתֹתַי דִּי עֲבַדִּית בַּמִּצָּרִים וּבַמִּדְבָּרָא

וַנִּסִּיאוּ קִדְמִי דַנֵּן עֲשֶׂה זְמַנִּין וְלֹא

קִבִּילוּ בְּמִמָּרִי:

וַיִּנָּסוּ. כַּמִּשְׁמָעוֹ: זֶה עָשָׂר פְּעָמִים. שְׁנַיִם

בָּיִם וְשְׁנַיִם בַּמֶּן וְשְׁנַיִם בַּשְּׁלִיז וְכו',

כְּדֹאִיתָא בַּמַּסַּכַּת עֲרֻכִּין:

כַּג אִם יֵרְאוּ אֶת הָאָרֶץ אֲשֶׁר

נִשְׁבַּעְתִּי לְאַבְתָּם וְכָל מְנַאֲצֵי

לֹא יֵרְאוּהָ:

אִם יַחְזִיזוּ יָת אֶרְעָא דִּי קִימִית

לְאַבְתָּהוֹן וְכָל דְּאַרְגִּיזוּ קִדְמִי לֹא

יַחְזִיזָה:

אם יִרְאוּ. לֹא יִרְאוּ: לֹא יִרְאוּהָ. לֹא יִרְאוּ

אֶת הָאָרֶץ:

כִּדְּוַעֲבָדִי כָּל־בְּעֵקֶב הִיתָה רוּחַ

אַחֶרֶת עַמּוֹ וַיִּמָּלֵא אַחֶרֶי

וַהֲבִיאתִיו אֶל הָאָרֶץ אֲשֶׁר

בָּא שָׁמָּה וְזָרְעוּ יוֹרְשֶׁנָּה:

וַעֲבָדִי כָּל־בְּחֵלֶף דְּהוּהָ רוּחַ אוֹחֶרִי

עִמָּה וְאֲשֵׁלֶם בְּתֵר דַּחֲלָתִי וְאֵעֲלֶנָּה

לְאֶרֶץ דִּי עֵאל לְתַמּוֹן וּבְנוּהִי

יְתַרְכֶּנָּה:

**רוּחַ אַחֲרֵת. שְׁתֵּי רוּחוֹת אַחַת בְּפֶה וְאַחַת
בְּלֵב, לְמַרְגְּלִים אָמַר אֲנִי עִמָּכֶם בַּעֲצָה וּלְבוֹ
הִיָּה לֹאמַר הָאֵמֶת, וְעַל יְדֵי כֵן הִיָּה בּוֹ כַח
לְהַשְׁתִּיקָם, כִּמּוֹ שֶׁנֶּאֱמַר וַיִּהְיֶה כָלֵב, שֶׁהָיוּ
סְבוּרִים שִׁיאָמַר כְּמוֹתָם, זֶהוּ שֶׁנֶּאֱמַר בְּסֹפֶר
יְהוֹשֻׁעַ וַאֲשִׁיב אוֹתוֹ דְּבַר כֹּאשֶׁר עִם לְבָבִי,
וְלֹא כֹאשֶׁר עִם פִּי: וַיִּמָּלֵא אַחֲרָיו. וַיִּמָּלֵא
אֶת לְבוֹ אַחֲרָיו, וְזֶה מִקְרָא קֶצֶר: אֲשֶׁר בֹּא
שִׁמְהָ. חֲבֵרוֹן תִּנָּתֵן לוֹ: יוֹרְשָׁנָה. כְּתִרְגוּמוֹ
יְתַרְכִּינָה, יוֹרִישׁוּ אֶת הָעֲנָקִים וְאֶת הָעָם**

אשר בה, ואין לתרגמו יירתונה אלא
במקום יירשנה:

בה וְהַעֲמִלְקִי וְהַכְנַעֲנִי יוֹשֵׁב
בְּעַמֶּק מִחֹר פָּנָיו וְסָעוּ לָכֶם
הַמִּדְבָּר דֶּרֶךְ יָם סוּף: (פ)

וְהַעֲמִלְקָא וְהַכְנַעֲנָא יִתְּב בְּמִישְׁרָא
מִחֹר אֶתְפָּנֵיו וְטוּלוּ לְכוּן לְמִדְבָּרָא
אוּרַח יִמָּא דְסוּף:

והעמלקי וגו'. אם תלכו שם יהרגו אתכם,

מֵאַחֵר שְׂאִינִי עִמָּכֶם, מֵחֵר פָּנָו לְאַחֲזֹרִיכֶם
וּסְעוּ לָכֶם וְגו':

רְבִיעִי

וַיִּדְבֹּר יְהוָה אֶל מֹשֶׁה וְאֶל
אַהֲרֹן לֵאמֹר:

וּמִלֵּיל י' עִם מֹשֶׁה וְעִם אַהֲרֹן לֵמֹר:
כֹּז עַד מָתִי לְעֵדָה הָרַעָה הַזֹּאת
אֲשֶׁר הִמָּחַ מִלִּינִים עָלַי אֵת

תִּלְנֹזֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר הֵמָּה

מִלִּינִים עָלַי שְׂמַעְתִּי:

עַד אֵימָתִי לִכְנֹשֶׁתָּא בִישָׁתָּא הָדָא דִּי

אֲנוּן מִתְרַעֲמִין עָלַי יְת תְּרַעַמַת בְּנֵי

יִשְׂרָאֵל דִּי אֲנוּן מִתְרַעֲמִין עָלַי שְׂמִיעַ

קִדְמִי:

לְעֵדָה הִרְעָה זְגוּ'. אֲלוּ הַמְּרַגְלִים מִכַּאן

לְעֵדָה שֶׁהִיא עֲשָׂרָה: אֲשֶׁר הֵמָּה מִלִּינִים.

אֵת יִשְׂרָאֵל עָלִי: אֵת תִּלְנֹזֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל

אֲשֶׁר הֵמָּה מִלִּינִים. הַמְּרַגְלִים מִלִּינִים

אותם עלי, שמעתי:

כה אמר אלהם חי אני נאם

יהוה אם לא כַּאֲשֶׁר דִּבַּרְתֶּם

בְּאָזְנִי כֵן אֶעֱשֶׂה לָכֶם:

אמר להון קים אֲנִי אֶמַר יי אם לא

כִּמָּא די מְלִילָתוֹן קִדְמִי כֵן אֶעֱבֹד

לְכוּן:

חי אני. לשון שבועה: אם לא כן אעשה.

כביכול איני חי: כאשר דברתם.

שִׁבְקֶשְׁתֶּם מִמֶּנִּי, אֹו בַּמִּדְבָּר הַזֶּה לֹו מִתְּנוּ:

כֹּט בַּמִּדְבָּר הַזֶּה יִפְּלוּ פְּגִרֵיכֶם

וְכָל פְּקִדֵיכֶם לְכָל מִסְפָּרְכֶם

מִבֶּן עֲשָׂרִים שָׁנָה וְמַעְלָה

אֲשֶׁר הֵלִינֶתֶם עָלַי:

בַּמִּדְבָּרָא הַדִּין יִפְּלוּ פְּגִרֵיכֶן וְכָל

מִנִּינֵיכֶן לְכָל חֲשַׁבְנֶיכֶן מִבֶּן עֲשָׂרִין

שָׁנִין וְלַעֲלָא דִּי אֶתְרַעַמְתּוּן עָלַי:

וְכָל פְּקִדֵיכֶם לְכָל מִסְפָּרְכֶם. כָּל הַנִּמְנָה

לכל מספר שאתם נמנין בו, כגון לצאת
ולבא לצבא, ולתת שקלים, כל המנויים
לכל אותן מספרות ימותו, ואלו הן מבין כ'
שנה וגו', להוציא שבטו של לוי שאין
פקודיהם מבין עשרים:

לֹא־אֶתְּכֶם תִּבְאֹרְאֵל הָאָרֶץ
אֲשֶׁר נִשְׁאַתִּי אֶת יְדֵי לְשֹׁכֵן
אֶתְּכֶם בָּהּ כִּי אִם כָּלֵב בֶּן
יִפְנֶה וַיַּחֲשֹׁעַ בֶּן נֹון:

אִם אֶתֹּן תַּעֲלוֹן לְאֶרֶץ דִּי קִימִית

בְּמִימְרֵי לֹא־שָׂרָאָה יִתְּכוֹן בֶּה אֱלֹהִים

כָּלֵב בַּר יִפְנֶה וַיהוֹשֻׁעַ בַּר נוּן:

לֹא וְטַפְּכֶם אֲשֶׁר אָמַרְתֶּם לְבָז

יְהִיָּה וְהִבִּיאתִי אֹתָם וַיִּדְעוּ

אֶת הָאָרֶץ אֲשֶׁר מְאַסְתֶּם בָּהּ:

וְטַפְּלֶכֶן דִּי אָמַרְתֶּן לְבָזָא יְהִי וְאֵעַל

יִתְּהוֹן וַיִּדְעוּן יֵת אֶרֶעָא דִּי קִצְתֶּן בָּהּ:

לֵב וּפִגְרֵיכֶם אֲתֶם יִפְּלוּ בַּמִּדְבָּר

הַזֶּה:

וּפִגְרִיכוֹן דִּי לְכוֹן יִפְלוֹן בְּמַדְבָּרָא

הַדִּין:

וּפִגְרִיכֵם אַתֶּם. כְּתִרְגוּמוֹ, לִפִּי שְׂדֵבֶר עַל

הַבָּנִים לְהַכְנִיסָם לָאָרֶץ וּבִקֵּשׁ לֵאמֹר וְאַתֶּם

תִּמּוֹתוֹ, נוֹפֵל לְשׁוֹן זֶה כֹּאן לֵאמֹר אַתֶּם:

לֹא וּבְנֵיכֶם יִהְיוּ רַעִים בְּמַדְבָּרָא

אַרְבַּעִים שָׁנָה וְנִשְׂאוּ אֶת

זְנוּתֵיכֶם עַד תָּם פִּגְרֵיכֶם

בְּמַדְבָּרָא:

וּבְנֵי־כּוֹן יְהוֹן מְאַחֲרִין בְּמִדְבָּרָא אַרְבַּעִין
שָׁנִין וַיִּקְבְּלוּן יְתָ חוֹבֵי־כּוֹן עַד דִּיסּוּפּוֹן
פְּגִירֵי־כּוֹן בְּמִדְבָּרָא:

ארבעים שנה. לא מת אחד מהם פחות
מבן ששים, לכך נגזר ארבעים כדי שיהיו
אותם של בני עשרים מגיעין לכלל
ששים, ושנה ראשונה היתה בכלל ואף על
פי שקדמה לשלוח המרגלים, לפי
שמעשו את העגל עלתה גזרה זו
במחשבה, אלא שהמתין להם עד
שתמלא סאתם, וזהו שנאמר וביום

פקדי, במרגלים ופקדתי עליהם חטאתם,
ואף כאן נאמר תשאז את עונותיכם ולא
עונתכם, שתי עונות של עגל ושל תלונה,
וחשב להם במנין חייהם מקצת שנה
ככולה, וכשנכנסו לשנת ששים מתו
אותם של בני עשרים: ונשאז את
זנותיכם. כתרגזמו ויקבלון ית חוביכון:

לְדַבֵּר בְּמִסְפַּר הַיָּמִים אֲשֶׁר תִּרְהָתֶם
אֶת הָאָרֶץ אַרְבָּעִים יוֹם יוֹם
לְשָׁנָה יוֹם לְשָׁנָה תִּשְׂאוּ אֶת

עֲזַנְתִּיכֶם אַרְבַּעִים שָׁנָה

וַיִּדְעֶתֶם אֶת תְּנוּאָתִי:

בְּמִנִּין יוֹמִיא דִּי אֶלְלָתוֹן יֵת אֶרְעָא

אַרְבַּעִין יוֹמִין יוֹמָא לְשֹׁתָא יוֹמָא

לְשֹׁתָא תִקְבְּלוֹן יֵת חוֹבִיכוֹן אַרְבַּעִין

שָׁנִין וְתִדְעוֹן יֵת דְּאֶתְרַעֲמָתוֹן עָלִי:

אֵת תְּנוּאָתִי. שֶׁהֵנִיאוֹתֶם אֵת לְבַבְכֶם

מֵאַחֲרַי. תְּנוּאָה, לְשׁוֹן הַסֵּדֶה, כְּמוֹ כִּי הֵנִיא

אֲבִיהֶם אֹתָהּ:

לֹא אֲנִי יְהוָה דְּבִרְתִּי אִם לֹא

זֹאת אֶעֱשֶׂה לְכָל הָעֵדָה הָרְעָה

הַזֹּאת הַנוֹעְדִים עָלַי בַּמִּדְבָּר

הַזֶּה יִתְּמוּ וְשָׁם יָמָתוּ:

אֲנִי יְיָ גִזְרִית בְּמִימְרֵי אִם לֹא דָא

אֶעֱבֹד לְכָל כְּנֶשֶׁתָּא בִישְׁתָּא הָדָא

דְּאֶזְדָּמְנוּ עָלַי בַּמִּדְבָּרָא הָדִין יְסוּפּוֹן

וְתָמָן יָמוּתוּן:

לוֹ וְהָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר שָׁלַח מִנָּשָׁה

לְתוֹר אֶת הָאָרֶץ וַיָּשְׁבוּ

(וַיִּלְוֵנוּ) וַיִּלִּינוּ עָלֵינוּ אֶת כָּל

הָעֵדָה לְהוֹצִיא דָבָה עַל

הָאָרֶץ:

וַגְּבֵרִיא דִּי שִׁלַּח מִשָּׁה לְאַלְלָא יֵת

אַרְעָא וְתָבוּ וְאַרְעֵימוּ עֲלוּהִי יֵת כָּל

כְּנִשְׁתָּא לְאַפְקָא שׁוּם בִּישׁ עַל אַרְעָא:

וַיָּשְׁבוּ וַיִּלִּינוּ עָלֵינוּ. וּכְשֶׁשְׁבוּ מִתּוֹר הָאָרֶץ

הֲרַעִימוּ עָלֵינוּ אֶת כָּל הָעֵדָה בְּהוֹצֵאת דָּבָה,

אותם אנשים וימותו. כל הוצאת דבה
לשון חינוך דברים, שמלקיחין לשונם
לאדם לדבר בו, כמו דובב שפתי ישנים,
וישנה לטובה וישנה לרעה, לכך נאמר
כאן מוציא דבת הארץ רעה, שיש דבה
שהיא טובה: דבה. פרליר"ש בלע"ז:

לְוַיַּמָּתוּ הָאֲנָשִׁים מוֹצְאֵי דְבַת
הָאָרֶץ רָעָה בַּמִּגְפָּה לְפָנַי
יְהוָה:

ומיתו גבריאל דאפיקו שום ביש על

אַרְעָא בְּמוֹתָנָא קָדָם יי:

במגפה לפני ה'. באותה מיתה ההגונה
להם, מדה כנגד מדה, הם חטאו בלשון
ונשתרבו לשונם עד טבורם, ותולעים
יוצאין מלשונם ובאין לתוך טבורם, לכך
נאמר במגפה ולא במגפה, וזהו לפני ה',
באותה הראויה להם על פי מדותיו של
הקב"ה שהוא מודד מדה כנגד מדה:

לח ויהושע בן נון וכלב בן
יפנה חיו מן האנשים ההם

וַיֹּאמֶר יְהוָה לְמֹשֶׁה וְאֶל כָּל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
כֹּה אָמַר יְהוָה

וַיֹּאמֶר יְהוָה לְמֹשֶׁה וְאֶל כָּל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
כֹּה אָמַר יְהוָה

וַיֹּאמֶר יְהוָה לְמֹשֶׁה וְאֶל כָּל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
כֹּה אָמַר יְהוָה

וַיֹּאמֶר יְהוָה לְמֹשֶׁה וְאֶל כָּל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
כֹּה אָמַר יְהוָה

וַיֹּאמֶר יְהוָה לְמֹשֶׁה וְאֶל כָּל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
כֹּה אָמַר יְהוָה

וַיֹּאמֶר יְהוָה לְמֹשֶׁה וְאֶל כָּל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
כֹּה אָמַר יְהוָה

וַיֹּאמֶר יְהוָה לְמֹשֶׁה וְאֶל כָּל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
כֹּה אָמַר יְהוָה

וַיֹּאמֶר יְהוָה לְמֹשֶׁה וְאֶל כָּל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
כֹּה אָמַר יְהוָה

וַיֹּאמֶר יְהוָה לְמֹשֶׁה וְאֶל כָּל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
כֹּה אָמַר יְהוָה

וַיֹּאמֶר יְהוָה לְמֹשֶׁה וְאֶל כָּל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
כֹּה אָמַר יְהוָה

וַיִּתְּאֲבָלוּ הָעָם מֵאֵד:

וּמִלֵּיל מִשָּׁה יָת פִּתְגָמִיא הָאֵלִין לְכָל

בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאֶתְאֲבָלוּ עֲמָא לְחֻדָּא:

מ וַיִּשְׁכְּבוּ בַּבֶּקֶר וַיַּעֲלוּ אֶל

רֹאשׁ הַהָר לֵאמֹר הִנֵּנוּ וְעֲלִינוּ

אֶל הַמָּקוֹם אֲשֶׁר אָמַר יְהוָה

כִּי חָטָאנוּ:

וְאֶקְדִּימוּ בַּצֹּפֶרָא וּסְלִיקוּ לְרִישׁ טוֹרָא

לְמִימַר הָא אֲנַחְנָא סְלָקִין לְאַתְרָא דִּי

אָמַר יְיָ אֲרִי חֲבִנָּא:

**אֵל רֹאשׁ הָהָר. הוּא הַדֶּרֶךְ הָעוֹלָה לָאָרֶץ
יִשְׂרָאֵל: הִנֵּנוּ וְעַלִּינוּ אֶל הַמָּקוֹם. לָאָרֶץ
יִשְׂרָאֵל: אֲשֶׁר אָמַר ה'. לַתַּתָּה לָנוּ שֵׁם
נַעֲלָה: כִּי חָטֵאנוּ. עַל אֲשֶׁר אָמַרְנוּ הֲלֹא
טוֹב לָנוּ שׁוּב מִצְרִימָה:**

**מֵאֵל וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה לְפָנָה זֶה אַתֶּם
עֹבְרִים אֶת פִּי יְהוָה וְהוּא לֹא
תַצְלַח:**

וַאֲמַר מֹשֶׁה לְמַא דְּנִן אֶתּוֹן עֲבָרִין עַל

גִּזְרֵת מִימְרָא דִּי וְהִיא לֹא תַצְלַח:

וְהִיא לֹא תַצְלַח. זֹו שִׁאתָם עוֹשִׁין לֹא

תַצְלַח:

מִבְּאֵל תַּעֲלוּ כִּי אֵין יְהוָה

בְּקֶרְבְּכֶם וְלֹא תִנָּגְפוּ לְפָנַי

אֲבִיכֶם:

לֹא תִסְקוֹן אֲרִי לִית שְׁכֵנְתָא דִּי

בִּינִיכּוֹן וְלֹא תִתְבָּרוֹן קָדָם בַּעֲלִי

דְּבַיְכוֹן:

מִן כִּי הֶעֱמַלְקִי וְהַכֵּנֵנִי שָׁם

לִפְנֵיכֶם וְנִפְלֹתֶם בַּחֲרֹב כִּי עַל

כֵּן שִׁבֹּתֶם מֵאַחֲרֵי יְהוָה וְלֹא

יְהִיָּה יְהוָה עִמָּכֶם:

אַרִּי עֲמַלְקָאָה וְכִנְעֶנָּאָה תִּמָּן קִדְמִיכוֹן

וְתַפְלוֹן בַּחֲרָבָא אַרִּי עַל כֵּן תִּבְתּוֹן

מִבֶּתֶר פּוֹלְחָנָא דִּי וְלֹא יְהִי מִימָרָא

דִּי בְּסַעֲדָכוֹן:

כִּי עַל כֵּן שַׁבַּתֶּם. כֹּלֹמֵר כִּי זֹאת תִּבְּא

לָכֶם עַל אֲשֶׁר שַׁבַּתֶּם זְגוּ׃

מִדְּוִיעֲפֻלּוֹ לַעֲלֹת אֶל רֹאשׁ

הָהָר וְאֶרֶז בְּרִית יְהוָה וּמִנְשָׁה

לֹא מִשּׁוּ מִקְּרֹב הַמַּחֲנֶה׃

וְאֶרְשְׁעוּ לְמִסַּק לְרִישׁ טוֹרָא וְאֶרֶז

קִימָא דִּי וּמִנְשָׁה לֹא עֵדוּ מִגּוֹ

מִשְׁרִיתָא׃

וַיַּעֲפֻלוּ. לְשׁוֹן חוּזְקָא. וְכֵן הִנֵּה עֹפֵלָה.

אִינְגְרִי"ש בלע"ז לְשׁוֹן עִזּוֹת וְכֵן עוֹפֵל בַּת

צִיּוֹן, עוֹפֵל וּבַחֵן. וּמִדְרַשׁ תִּנְחוּמָא מִפְרָשׁוֹ

לְשׁוֹן אֹפֵל, הִלְכוּ חֲשָׁבִים שֶׁלֹּא בִרְשׁוֹת:

מֵה וַיִּרְדּוּ הָעַמִּלְקִי וְהַכִּנְעָנִי

הַיִּשָּׁב בְּהָר הַהוּא וַיִּכְּחוּם

וַיִּכְּתוּם עַד הַחֲרָמָה: (פ)

וַנַּחֲתָ עַמִּלְקָא וְכִנְעֲנָא דִּיתְבּ בְּטוֹרָא

הַהוּא וּמַחֲנוֹן וּטְרַדְנוֹן עַד חֲרָמָה:

וַיִּכְתּוּם. כְּמוֹ וְאִכּוֹת אוֹתוֹ טַחוֹן, מִכָּה אַחֵר

מִכָּה: עַד הַחֲרָמָה. שֶׁם הַמָּקוֹם נִקְרָא עַל

שם המאורע:

במדבר פרק-טו

אֲוִידֹבָר יְחֹזָה אֶל מֹשֶׁה לֵּאמֹר:

וּמִלִּיל יִי עִם מֹשֶׁה לְמִימָר:

בִּדְבָר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ

אֲלֵהֶם כִּי תָבֵאוּ אֶל אֶרֶץ

מִן־שְׁבֹתֵיכֶם אֲשֶׁר אֲנִי נֹתֵן

לָכֶם:

מִלֵּל עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְתִימַר לְהֹזֵן אֲרִי

תַּעֲלוֹן לָאֶרֶץ מוֹתְבַנִּיכֹן דִּי אֲנֵא יֵהֵב
לְכוֹן:

כִּי תִבְאוּ. בֶּשֶׁר לָהֶם שִׁיכְנִסוּ לָאֶרֶץ:

גִּזְעֵשִׁיתָם אִשָּׁה לִיהוָה עֲלָה אֹ

זִבַּח לְפֶלֶא נָדָר אֹ בְנִדְבָה אֹ

בְּמַעֲדֵיכֶם לַעֲשׂוֹת יֵיחַ נִיחַח

לִיהוָה מִן הַבָּקָר אֹ מִן הַצֹּאן:

וְתַעֲבִדוּן קֶרְבָּנָא קָדָם יֵי עֲלָתָא אֹ

נִכְסֵת קוֹדֶשִׁיא לְאַפְרָשָׁא נִדְרָא אֹ

בְּנִדְבָתָא אוּ בְּמוֹעֲדֵיכֹון לְמַעַבַּד

לְאַתְקַבְּלָא בְּרַעְוָא קָדָם יְיָ מִן תּוֹרֵי אוּ

מִן עֲנָא:

וַעֲשִׂיתֶם אֲשֶׁה. אֵין זֶה צוּוִי, אֲלֹא

כַּשֶּׁתְּבֹאוּ שֵׁם וְתַעֲלֶה עַל לִבְכֶּם לַעֲשׂוֹת

אֲשֶׁה לָהֶ: רִיחַ נִיחַח. שִׂיחִיָּה נַחַת רוּחַ

לִפְנֵי: לִפְלֹא נִדָּר אוּ בְּנִדְבָה וְגו'. אוּ

שֶׁתַּעֲשׂוּ הָאֲשֶׁה בְּשִׁבִּיל חֹזֶבֶת מוֹעֲדֵיכֶם,

שֶׁחִיִּיבְתִּי אֶתְכֶם לַעֲשׂוֹת בְּמוֹעֵד:

ד וְהִקְרִיב הַמִּקְרִיב קָרְבָּנוֹ

לִיהוָה מִנְחָה סֵלֶת עֲשֹׂרוֹן

בָּלוּל בְּרֹב־עֵיִת הַחֵיִן שֶׁמֶן:

וַיִּקָּרֶב דְּמִקָּרֵב קָרְבָּנָה קָדָם יי מִנְחָתָא

סֵלֶתָא עֲשֹׂרוֹנָא דְּפִילָא בְּרֹב־עוֹת הֵינָא

מִשְׁחָא:

וְהַקָּרִיב הַמִּקָּרִיב. תִּקְרִיבוּ נֹסְכִים וּמִנְחָה

לְכֹל בַּהֲמָה, הַמִּנְחָה כָּלִיל וְהַשֶּׁמֶן נִבְלָל

בַּתּוֹכָהּ, וְהַיֵּין לְסַפְּלִים, כִּמּוֹ שִׁשִּׁינּוּ

בַּמִּסְכָּת סוּכָה:

ה וַיֵּין לְנֶסֶךְ רִבִּיעִית הַחֵיִן

תַּעֲשֶׂה עַל הָעֲלָה אוֹ לִזְבַּח

לִכְבֹּשׁ הָאֶחָד:

וְחִמְרָא לְנִסְכָּא רַבְעוֹת הֵינָא תַעֲבֹד עַל

עֲלֹתָא אוֹ לְנִכְסֵי קוֹדֶשִׁיא לְאִמְרָא

חָד:

לִכְבֹּשׁ הָאֶחָד. עַל כֹּל הָאִמּוֹר לְמַעַלָּה הוּא

מוֹסֵב, עַל הַמִּנְחָה וְעַל הַשֶּׁמֶן וְעַל הַיֵּינ:

וְאוֹ לְאִיל תַּעֲשֶׂה מִנְחָה סֹלֶת

שְׁנֵי עֶשְׂרֵינִים בָּלוּלָה בַשֶּׁמֶן

שְׁלֵשִׁית הַחֵיץ:

אוּ לְדַכָּרָא תַעֲבֹד מִנְחָתָא סְלִתָּא תִּרִין

עֲשֻׁרוֹנִין דְּפִילָא בְּמִשַּׁח תִּלְתּוֹת הֵינָא:

אוּ לְאִיל. וְאִם אִיל הוּא. וְרַבּוּתֵינוּ דְרֵשׁוּ,

אוּ, לְרַבּוּת אֵת הַפִּלָּגִם לְנִסְכֵי אִיל:

וְיִיזן לְנִסְכֵי שְׁלֵשִׁית הַחֵיץ

תִּקְרִיב רִיחַ נִיחַח לִיחֻחַ:

וְחִמְרָא לְנִסְכָּא תִלְתּוֹת הֵינָא תִקְרַב

לְאֵתְקַבְּלָא בְּרַעְוָא קָדָם יי:

חמישי

וְכִי תַעֲשֶׂה בֶן בְּקָר עֹלָה אֹ

זֶבַח לִפְלֹא נֶדֶר אֹ שְׁלָמִים

לַיהוָה:

וְאִרִי תַעֲבֹד בַּר תּוֹרִי עֲלֹתָא אֹ נִכְסֵת

קוֹדֶשִׁיא לְפָרָשָׁא נֶדֶרָא אֹ נִכְסֵת

קוֹדֶשִׁיא קָדָם יי:

ט וְהִקְרִיב עַל בֶּן הַבְּקָר מִנְחָה

סֵלַת עֲשֵׂה עֲשֹׂרִים בְּלוֹל

בַּשָּׁמֶן חֲצִי הַחֵיץ:

וַיִּקְרַב עַל בֶּר תוֹרֵי מִנְחָתָא סֵלַתָּא

תִּלְתָּא עֲשֹׂרִים דְּפִילָא בְּמִשַּׁח פִּלְגוֹת

הֵינָא:

וַיִּזֶן תִּקְרִיב לְנֶסֶךְ חֲצִי הַחֵיץ

אֲשֶׁה רֵיחַ נִיחַח לַיהוָה:

וַחֲמִירָא תִקְרַב לְנֶסֶכָּא פִלְגוֹת הֵינָא

קֶרֶבֶן דְּמִתְקַבֵּל בְּרַעְיוֹא קָדָם יי:

אֵשׁה רִיחַ. אֵינּוּ מוֹסֵב אֶלָּא עַל הַמִּנְחָה

וְהַשֶּׁמֶן, אֲבָל הֵיִן אֵינּוּ אֵשׁה, שְׂאֵינּוּ נִיתָן

עַל הָאֵשׁ:

יֹא כָכָה יַעֲשֶׂה לַעֲשׂוֹר הָאֶחָד אֹ

לְאֵיל הָאֶחָד אֹ לַעֲשֶׂה בַּכִּבְשִׁים

אֹ בְעֲזִים:

כִּדִּין יִתְעַבֵּיד לְתוֹרָא חַד אֹ לְדַכָּרָא

חַד אֹ לְאִמֵּר בְּאִמְרִיא אֹ בְעֲזִיא:

אֹ לַעֲשֶׂה. בֵּין שְׁהוּא בַּכִּבְשִׁים בֵּין שְׁהוּא

בְּעֲזִים. כִּבֵּשׁ וְשֶׁה, קְרוּיִם בַּתוֹךְ שְׁנַתָּם.

אֵיל, בֶּן שְׁלֹשָׁה עָשָׂר חֹדֶשׁ וְיוֹם אֶחָד:

יב כַּמְסַפֵּר אֲשֶׁר תַּעֲשֶׂוּ כָכָה

תַּעֲשֶׂוּ לְאֶחָד כַּמְסַפֵּרם:

כַּמִּנִּין דִּי תַעֲבֹדוּן כִּדִּין תַּעֲבֹדוּן לְחַד

כַּמִּנִּינְהוּן:

כַּמְסַפֵּר אֲשֶׁר תַּעֲשֶׂוּ. כַּמְסַפֵּר הַבְּהֵמוֹת

אֲשֶׁר תִּקְרִיבוּ לְקֶרְבָּן, כַּכָּה תַעֲשֶׂוּ נֹסְכִים

לְכָל אֶחָד מֵהֶם: כַּמְסַפֵּרם. שֶׁל בְּהֵמוֹת

מִסְפָּרם שֶׁל נֹסְכִים:

יג כָּל הָאֲזָרָח יַעֲשֶׂה כָכָה אֶת

אֵלֶּה לְחֻקֵּיב אִשָּׁה רִיחַ נִיחֹחַ

לִיהוָה:

כֹּל יִצְיִבָּא יַעֲבֹד כְּדִין ית אֵלִין לְקַרְבָּא

קָרְבַּן דְּמַתְּקַבֵּל בְּרַעְוָא קָדָם יי:

יְדֻכִּי יִגְוֹר אֶתְכֶם גֵּר אֹ אוֹ אִשָּׁר

בְּתוֹכְכֶם לְדֹרֹתֵיכֶם וַעֲשֵׂה

אִשָּׁה רִיחַ נִיחֹחַ לִיהוָה כַּאֲשֶׁר

תַּעֲשֶׂוּ כֵן יַעֲשֶׂה:

וְאֵרִי יִתְגַּיֵּר עִמָּכֹן גִּיּוֹרָא אוֹ דִּי

בִּינִיכּוֹן לְדַרְיִכּוֹן וַיַּעֲבֹד קָרְבַּן דְּמַתְקָבֶל

בְּרַעְוֹא קָדָם יְיָ כַּמָּא דִּי תַעֲבֹדוֹן כּוֹן

יַעֲבֹד:

טו הַקָּהֶל חֲקָה אַחַת לָכֶם וְלֹאֵר

הָאֵר חֲקַת עוֹלָם לְדֹרֹתֵיכֶם

כָּכֶם כַּאֲרֵי יִהְיֶה לְפָנַי יִחְזָה:

קָהֶלָא קִימָא חַד לְכוֹן וּלְגִיּוֹרָא דִּיתְגִּיר

קַיִם עָלָם לְדַרְיִכּוֹן כּוֹתִכּוֹן כְּגִיּוֹרָא יְהִי

קָדָם יְיָ:

כִּכְמ כגֹר. כמֹותכֶם כִּן גֹר, וכן דֶרֶךְ לִשׁוֹן

עברית, כגן ה' בארץ מצרים. כן ארץ

מצרים, כמוני כמוד בעמי בעמד:

טז תֹּרָה אַחַת וּמִשְׁפָּט אֶחָד

יְהִיָּה לָכֶם וְלִגֵּר הֶגֶר אֶתְכֶם:

(פ)

אֲוִרִיתָא חֲדָא וְדִינָא חַד יְהִי לְכוֹן

וְלִגְיוֹרָא דִּיתְגִּיר עֲמִכוֹן:

שִׁיט

וַיֹּדְבַר יְהוָה אֶל מֹשֶׁה לֵּאמֹר:

וּמִלִּיל יִי עִם מֹשֶׁה לְמִימַר:

יח דַּבֵּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל

וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם בְּבֹאֲכֶם אֶל

הָאָרֶץ אֲשֶׁר אָנֹכִי מְבִיא אֶתְכֶם

שָׁמָּה:

מִלֵּל עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְתִימַר לְהוֹן

בְּמַעֲלָכוֹן לְאֶרֶץ דִּי אֲנִי מַעַל יִתְכוֹן

לְתָמוֹן:

בבאכם אל הארץ. משונה ביאה זו מכל

ביאות שבתורה, שבכולן נאמר כי תבא כי

תבאו, לפיכך כולן למדות זו מזו, וכיון

שפרט לך הכתוב באחת מהן שאינה אלא

לאחר ירושה וישיבה, אף כלן כן, אבל זו

נאמר בה בבאכם, משנכנסו בה ואכלו

מלחמה נתחייבו בחלה:

יְהוָה בְּאֹכְלְכֶם מִלֶּחֶם הָאָרֶץ

תִּרְיֶמוּ תִרְוַמָּה לִיהוָה:

וַיְהִי בְּמִיכָלְכוֹן מִלֶּחֶמָּה דְּאֶרְעָא

תַּפְרִשׁוֹן אַפְרָשׁוּתָא קָדָם יי:

ב רַאשִׁית עֲרִסְתְּכֶם חֲלָה

תַּרְיָמוֹ תְרוּמָה כְּתֻרֹמַת גֶּרֶן

כֵּן תַּרְיָמוֹ אֲתָה:

יֵישׁ אֲצֻתְכוֹן חֲלָתָא תַּפְרִשׁוֹן

אַפְרָשׁוּתָא כְּמָא דִּי מִפְרָשִׁין מִן אֲדָרָא

כֵּן תַּפְרִשׁוֹן יְתָה:

רַאשִׁית עֲרִסְתְּכֶם. כִּשְׁתְּלוּשׁוֹ כְּדִי

עֲרִיסוֹתֵיכֶם שְׂאֵתָם רְגִילִין לְלוּשׁ בַּמַּדְבָּר,

ובמה היא, וימודו בעומר עומר לגלגלת
תרימו מראשיתה, כלומר קודם שתאכלו
ממנה ראשית, תלקח חלה אחת תרומה
לשם ה': חלה. טוריטי"ל בלע"ז: כתרומת
גרן. שלא נאמר בה שיעור, ולא כתרומת
מעשר שנאמר בה שיעור, אבל חכמים
נתנו שיעור, לבעל הבית, אחד מעשרים
וארבעה, ולנחתום, אחד מארבעים
ושמונה:

בא מראשית ערסתיכם תתנו

לִיהוָה תְּרוֹמָה לְדֹרֹתֵיכֶם: (ס)

מִיִּשְׁ אֲצֹתְכוֹן תִּתְּנוּן קָדֶם יִי

אֶפְרָשֹׁתָא לְדֹרִיכוֹן:

מִרְאשִׁית עֲרֹסְתֵיכֶם. לָמָּה נֹאמַר, לִפִּי

שֶׁנֶּאמַר רֹאשִׁית עֲרִיסוֹתֵיכֶם, שׁוֹמֵעַ אֲנִי

רֹאשׁוֹנָה שְׁבַעִיסוֹת, תִּלְמוּד לֹזֶמֶר

מִרְאשִׁית, מִקְצֵתָהּ וְלֹא כּוֹלָהּ: תִּתְּנוּ לָהּ

תְּרוֹמָה. לִפִּי שֶׁלֹא שִׁמְעֵנוּ שִׁיעוֹר לֹחֲלָה,

נֹאמַר תִּתְּנוּ, שִׁיחָא בָּהּ כַּדִּי נִתְיָנָה:

כּב וְכִי תִשְׁגּוּ וְלֹא תַעֲשׂוּ אֶת

כָּל הַמִּצְוֹת הָאֵלֶּה אֲשֶׁר דִּבֶּר

יְהוָה אֶל מֹשֶׁה:

וְאֵרִי תִשְׁתַּלּוֹן וְלֹא תַעֲבֹדוֹן יְת כָּל

פְּקוּדֵי־הָאֱלֹהִים דִּי מִלִּיל יִי עִם מֹשֶׁה:

וְכִי תִשְׁגּוּ וְלֹא תַעֲשׂוּ. עֲבֹדַת אֱלֹהִים

הִיטָה בְּכֹל כָּל הַמִּצְוֹת שֶׁהַצִּבּוּר מִבִּיֵּאִין

עֲלֶיהָ פֹר, וְהֵרִי הַכְּתוּב מוֹצִיָּאָה כֹּאן

מִכֹּלֵךְ, לִידוֹן בְּפֹר לַעֲוֹלָה וְשַׁעִיר לַחֲטָאת:

וְכִי תִשְׁגּוּ וְגו'. בַּעֲבֹדַת אֱלֹהִים הַכְּתוּב

מִדְּבַר, אִי אִינוּ אֵלָּא בְּאַחַת מִכֹּל הַמִּצְוֹת,

תלמוד לומר את כל המצות האלה, מצוה אחת שהיא בכל המצות, מה העובר על כל המצות, פורק עול ומפר ברית ומגלה פנים, אף מצוה זו פורק בה עול ומפר ברית ומגלה פנים, ואיזו, זו עבודת אלילים: אשר דבר ה' אל משה. אנכי ולא יהיה לך מפי הגבורה שמענו, אחת דבר אלהים שתיים זו שמעתי:

כג. אֵת כָּל אֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה
אֲלֵיכֶם בְּיַד מֹשֶׁה מִן הַיּוֹם

אֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה וְהָלָא

לְדֹרֹתֵיכֶם:

יֵת כָּל דֵּי פִקִּיד יִי יִתְּכוֹן בִּידָא דְּמִשָּׁה

מִן יוֹמָא דֵּי פִקִּיד יִי וְלָהֳלָא לְדֹרֵיכוֹן:

אֵת כָּל אֲשֶׁר צִוָּה וְגו'. מִגִּיד שֶׁכָּל הַמּוֹדָה

בַּעֲבוּדַת אֱלֹהִים, כְּכּוֹפֵר בְּכָל הַתּוֹרָה כּוֹלֵה

וּבְכָל מָה שֶׁנִּתְּנָבְאוּ הַנְּבִיאִים, שֶׁנֶּאֱמַר לִמּוֹן

הַיּוֹם אֲשֶׁר צִוָּה ה' וְהָלָא:

כִּד וְהָיָה אִם מֵעֵינֵי הָעֶדָה

נַעֲשֶׂתָהּ לְשִׁגְגָה וְעָשׂוֹ כָּל

הַעֲדָה פֶּרַךְ בֶּן בֶּקָר אֶחָד לְעֹלָה

לְרִיחַ נִיחַח לַיהוָה וּמִנְחָתוֹ

וְנִסְכּוֹ כַּמִּשְׁפָּט וְשִׁעִיר עִזִּים

אֶחָד לְחֹטֶת׃

וַיְהִי אִם מֵעִינֵי כֹנֶשֶׁתָּא אֶתְעַבְדַּת

לְשָׁלוֹ וַיַּעֲבְדוּן כָּל כֹּנֶשֶׁתָּא תוֹר בַּר

תוֹרִי חַד לְעֹלָתָא לְאַתְקַבְּלָא בְּרַעְוָא

קָדָם יי וּמִנְחָתָהּ וְנִסְכָּהּ כְּדַחְזֵי וְצִפִּיר

בַּר עֲזִי חַד לְחַטָּאתָא:

אם מעיני העדה נעשתה לשגגה. אם
מעיני העדה נעשתה עבירה זו על ידי
שוגג, כגון ששגגו והורו על אחת מן
העבודות שהיא מותרת לעבוד עבודת
אלילים בכך: לחטת. חסר א', שאינו
כשאר חטאות, שכל חטאות שבתורה
הבאות עם עולה החטאת קודמת לעולה,
שנאמר ואת השני יעשה עולה, וזו עולה
קודמת לחטאת:

כה וּכְפָר הַכֹּהֵן עַל כָּל עֲדַת

בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְנִסְלַח לָהֶם כִּי

שִׁגְגָה הוּא וְהֵם הִבִּיאוּ אֶת

קֶרְבָּנָם אֲשֶׁה לַיהוָה וְחַטָּאתָם

לִפְנֵי יְהוָה עַל שִׁגְגָתָם:

וַיַּכֹּפֶר כַּהֲנָא עַל כָּל כְּנִשְׁתָּא דְּבְנֵי

יִשְׂרָאֵל וַיִּשְׁתַּבֵּק לְהוֹן אֲרִי שְׁלוֹתָא

הִיא וְאַנּוֹן אֵיתִיאוּ יָת קֶרְבַּנְהוֹן קֶרְבָּנָא

קָדָם יִי וְחֻבַּתְהוֹן קָדָם יִי עַל

שְׁלוֹתְהוֹן:

הביאו את קרבנם אשה לה'. זה האמור

בפרשה הוא פר העולה, שנאמר אשה

לה': וחטאתם. זה השעיר:

כוֹּוֹנִם־לַח לְכָל־עֵדֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל

וְלִגֵּר הֶגֶר בְּתוֹכָם כִּי לְכָל־

הָעָם בְּשִׁגְגָה: (ס)

וַיִּשְׁתַּבֵּק לְכָל־כְּנִשְׁתָּא דְּבְנֵי יִשְׂרָאֵל

וְלִגְיוֹרָא דִּיתְגִּיר בִּינִיהוֹן אֲרִי לְכָל־

עֲמָא בְּשָׁלוּתָא:

שְׁבִיעִי בז

וְאִם נִפְשׁ אַחַת תַּחֲטָא

בְּשִׁגְגָה וְהִקְרִיבָה עֵז בֵּית

שְׁנֵתָהּ לַחֲטָאתָ:

וְאִם אִנֹּשׁ חַד יִחֹב בְּשָׁלוֹ וַיִּקְרַב עֵזָא

בֵּית שִׁתָּהּ לַחֲטָאתָ:

תַּחֲטָא בְּשִׁגְגָה. בַּעֲבוּדַת אֱלִילִים: עֵז בֵּית

שְׁנֵתָה. שְׂאֵר עֲבִירוֹת יָחִיד מֵבִיא כְּשֶׁבָה אוֹ

שְׁעִירָהּ, וּבִזּוֹ קִבַּע לָהּ שְׁעִירָהּ:

כַּח וְכִפֹּר הַכֹּהֵן עַל הַנֶּפֶשׁ

הַשְּׂגָת בַּחֲטָאָה בַּשְּׂגָתָהּ לִפְנֵי

יְהוָה לְכַפֹּר עָלָיו וְנִסְלַח לוֹ:

וַיִּכַּפֹּר כַּהֲנָא עַל אִנֶּשׁ דְּאַשְׁתִּילִי

בַּמַּחֲבָה בְּשִׁלּוֹ קָדָם יְיָ לְכַפֹּרָא עָלוּהִי

וַיִּשְׁתַּבֵּק לָהּ:

כַּח הָאֶזְרָח בְּבִנֵי יִשְׂרָאֵל וְלִגְר

הַגֵּר בְּתוֹכָם תֹּרָה אֶחָת יְהִיָּה

לְכֶם לַעֲשֹׂה בְּשִׁגְהָ:

יִצְיִבָּא בְּבִנֵי יִשְׂרָאֵל וּלְגִיּוֹרָא דִּיתְגִּיר

בִּינֵיהוֹן אֲוִרִיתָא חֲדָא יְהִי לְכוֹן

לְדִיעֵבַד בְּשָׁלוֹ:

לְוַהֲנַפְּשֵׁי אֲשֶׁר תַּעֲשֶׂה בְיָד

רַמָּה מִן הָאֲזָרַח וּמִן הַגֵּר אֶת

יְהוָה הוּא מְגִדָּה וְנִכְרְתָה

הַנֶּפֶשׁ הַהוּא מִקְרָב עֲמָה:

וְאַנְשֵׁי דִיעֵבַד בְּרִישׁ גְּלִי מִן יִצְיִבָּא

וּמִן גִּיּוֹרֵי־אֶקְדָּם יִי הוּא מֶרְגֵז וַיִּשְׁתַּצֵּי

אֲנָשָׁא הֵהִיא מִגּוֹ עֲמָה:

בִּיד רָמָה. בַּמַּזִּיד: מַגְדָּף. מַחֲרָף, כְּמוֹ

וְהִיתָה חֲרָפָה וְגִדּוּפָה, אֲשֶׁר גִּדְּפוּ נַעֲרֵי

מֶלֶךְ אֲשׁוּר. וְעוֹד דְּרֵשׁוּ רַבּוֹתֵינוּ, מִכֵּאן

לְמַבְרָךְ אֶת הַשֵּׁם שֶׁהוּא בִּכְרַת:

לֹא כִי דִבֶּר יְהוָה בְּזָה וְאֵת

מִצְוֹתָו הֵפַר הִפְרִית תִּפְרִית

הַנֶּפֶשׁ הַחַוָּא עֲוֹנָה בָּהּ: (פ)

אֲרִי עַל מִימָרָא דִּי בֶסֶר וַיֵּת פְּקוּדוֹהִי

אֲשֶׁנִּי אֶשְׁתַּצֵּאָה תִּשְׁתַּצֵּי אֲנִשָּׂא הִהִיא

חֹבִיָּה בִּיהִ:

דבר ה'. אזהרת עבודת אלילים מפי

הגבורה, והשאר מפי משה: עונה בה.

בזמן שעונה בה, שלא עשה תשובה:

לב וַיִּהְיוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל בַּמִּדְבָּר

וַיִּמָּצְאוּ אִישׁ מִקְנֵשׁ עֲצִים

בַּיּוֹם הַשֵּׁבִי:

וְהָיוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל בַּמִּדְבָּר וַאֲשַׁכְּחוּ

גִּבְרָא כִּד מְגִבֵּב אֶעֱיֵן בְּיוֹמָא דְּשַׁבְּתָא:

ויהיו בני ישראל במדבר וימצאו. בגנותן

של ישראל דבר הכתוב, שלא שמרו אלא

שבת ראשונה, ובשנייה בא זה וחללה:

לג ויקריבו אתו המצאים אתו

מקנשש עצים אל משה ואל

אהרן ואל כל העדה:

וקריבו יתה דאשכחו יתה כד מגבב

אעין לות משה ולות אהרן ולות כל

כְּנִשְׁתָּא:

המוצאים אותו מקושש. שהתרו בו ולא

הניח מלקושש אף משמצאוהו והתרו בו:

לֹד־וַיִּנְיחוּ אֹתוֹ בַּמִּשְׁמָר כִּי לֹא

פָּרַשׁ מֵהַ יַּעֲשֶׂה לוֹ: (ס)

וְאֶסְרוּ יָתֶהּ בְּבֵית מִטָּה אֲרִי לֹא

אֶת־פָּרֶשׁ לְהוֹן מָה דִּיעֲבֹדוֹן לָהּ:

כי לא פרש מה יעשה לו. לא היו יודעים

באיזו מיתה ימות, אבל יודעים היו

שהמחלל שבת במיתה:

לֵה וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל מֹשֶׁה מִזֹּת

יוֹמָת הָאִישׁ רָגוֹם אֹתוֹ

בְּאַבְנִים כָּל הָעֵדָה מֵחוּץ

לְמַחֲנֶה:

וַאֲמַר יי לְמֹשֶׁה אֶתְקַטֵּל יִתְקַטֵּל

גִּבֹּרָא רָגוֹמוֹ יִתִּיָּה בְּאַבְנֵיָא כָּל כְּנִשְׁתָּא

מִבְּרָא לְמִשְׁרִיתָא:

רגום. פשנ"ט בלע"ז וכן הלוך אלנ"ט וכן

זכור ושמוד:

לו וַיֵּצִיאוּ אוֹתוֹ כָּל הָעֵדָה אֶל

מַחֲוֵץ לַמַּחֲנֶה וַיִּרְגְּמוּ אוֹתוֹ

בִּבְּאֲבָנִים וַיָּמָת כַּאֲשֶׁר צִוָּה

יְהוָה אֶת מֹשֶׁה: (פ)

וַאֲפִיקוֹ יָתִיב כָּל כְּנִשְׁתָּא לְמַבְרָא

לְמִשְׁרִיתָא וַרְגְּמוּ יָתָּה בִּבְּאֲבָנִיא וּמִית

כָּמָא דִּי פִקִּיד יִי יָת מֹשֶׁה:

וַיּוֹצִיאוּ אוֹתוֹ. מִכֶּאֱן שְׁבִית הַסְּקִילָה חוּץ

וּרְחוּק מִבֵּית דִּין:

מפטיר לו

וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל מֹשֶׁה לֵּאמֹר:

וְאָמַר יִי לְמֹשֶׁה לְמִימַר:

לֹחַ דְּבַר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל

וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם וְעָשׂוּ לָהֶם

צִיצִית עַל כַּנְּפֵי בְּגָדֵיהֶם

לְדֹרֹתָם וְנָתַנוּ עַל צִיצִית הַכַּנָּף

כִּתְּלֵי תְּכֵלֶת:

מִלֵּל עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְתִימַר לְהוֹן
וַיַּעֲבֹדוּן לְהוֹן כְּרוֹסְפָּדִין עַל כַּנְפֵי
כְּסוּתֵהוֹן לְדַרְיָהוֹן וַיִּתְּנוּן עַל כְּרוֹסְפָּדָא
דְּכַנְפָּא חוּטָא דְתַכְלָתָא:

וַעֲשׂוּ לָהֶם צִיצִית. עַל שֵׁם הַפְּתִילִים
הַתְּלוּיִם בָּהֶם, כִּמּוֹ וַיִּקַּחנִי בְּצִיצִית רֹאשִׁי.
דְּבַר אַחֲרָא, צִיצִית עַל שֵׁם וְרֵאִיתֶם אוֹתוֹ
כִּמּוֹ מִצִּיץ מִן הַחֲרָכִים: תַּכְלָתָא. צַבֵּעַ יְרוּק
שֶׁל חֲלָזוֹן:

לֹט וְהָיָה לָכֶם לְצִיצַת וְרֵאִיתֶם

אֶתֹּוּ וְזִכְרָתֶם אֶת כָּל מַצּוֹת

יְהוָה וַעֲשִׂיתֶם אֹתָם וְלֹא

תִּתְּוּרוּ אַחֲרַי לְבַבְכֶּם וְאַחֲרַי

עֵינֵיכֶם אֲשֶׁר אֹתָם זְנִים

אַחֲרֵיהֶם:

וַיִּהְיוּ לְכוֹן לְכַרוֹס־פֶּדִין וְתַחֲזוּן יִתִּיָּה

וְתִדְכֹּרוּן יֵת כָּל פְּקוּדֵי־אֱלֹהֵי וְתַעֲבִדוּן

יִתְּהוּן וְלֹא תִטְעוּן בְּתַר הִרְהוּר לְבַכּוֹן

וּבְתַר חִיזו עֵינֵיכֶם דִּי אֲתוּן טַעַן

בְּתִרְיֵהוֹן:

וּזְכַרְתֶּם אֶת כָּל מִצְוֹת ה' שֶׁמִּנִּין
גִּמְטְרִיא שֶׁל צִיצִית שֶׁשׁ מֵאוֹת, וְשִׁמוּנָה
חוּטִין וְחִמְשָׁה קֶשֶׁרִים הָרִי תִרְי"ג: וְלֹא
תִתּוּרוֹ אַחֲרֵי לְבַבְכֶּם. כִּמוֹ מִתּוֹר הָאָרֶץ.
הַלֵּב וְהָעֵינִים הֵם מִרְגָּלִים לְגוֹף, מִסְרָסְרִים
לֹא אֶת הָעֲבִירוֹת, הָעֵין רֹאֶה, וְהַלֵּב חוֹמֵד,
וְהַגּוֹף עוֹשֶׂה אֶת הָעֲבִירוֹת:

מִלְּמַעַן תִּזְכְּרוּ וַעֲשִׂיתֶם אֶת
כָּל מִצְוֹתַי וְהֵייתֶם קְדוֹשִׁים

לֹאֱלֹהֵיכֶם:

בְּדִיל דְּתִדְכָּרוּן וְתַעֲבִדוּן יְתָ כָּל פְּקוּדֵי

וְתִהְיוּ קַדִּישִׁין קָדָם אֱלֹהֵכֹן:

מֵאֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם אֲשֶׁר

הוֹצֵאתִי אֶתְכֶם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם

לְהִיוֹת לָכֶם לֵאלֹהִים אֲנִי יְהוָה

אֱלֹהֵיכֶם: (פכפ)

אֲנִי יְיָ אֱלֹהֵכֹן דִּי אֶפְקִית יִתְכֹּן

מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם לְמַהוּי לְכֹן לֵאלֹהֵא

אֲנִי יְיָ אֱלֹהֵיכֶם:

אני ה'. נאמן לשלם שכר: אלהיכם. נאמן
להפרע: אשר הוצאתי אתכם. על מנת
כן פדיתי אתכם, שתקבלו עליכם גזרותי:
אני ה' אלהיכם. עוד למה נאמר, כדי
שלא יאמרו ישראל, מפני מה אמר
המקום, לא שנעשה ונטול שכר, אנו לא
עושים ולא נוטלים שכר, על כרחכם אני
מלככם, וכן הוא אומר, אם לא ביד חזקה
וגו' אמלוך עליכם. דבר אחר, למה נאמר
יציאת מצרים, אני הוא שהבחנתי
במצרים בין טפה של בכור, לשאינה של

בכור, אני הוא עתיד להבחין ולהפרע מן
התולה קלא אילן בבגדו ואומר תכלת
היא, ומיסודו של רבי משה הדרשן
העתקתי, למה נסמכה פרשת מקושש
לפרשת עבודת אלילים, לומר שהמחלל
את השבת כאלו עובד עבודת אלילים,
שאף היא שקולה ככל המצות, וכן הוא
אומר בעזרא, ועל הר סיני ירדת ותתן
לעמך תורה ומצות ואת שבת קדשך
הודעת להם, ואף פרשת ציצית לכך
נסמכה לאלו, לפי שאף היא שקולה כנגד
כל המצות, שנאמר ועשיתם את כל
מצותי: על כנפי בגדיהם. כנגד ואשא

**אתכם על כנפי נשרים . על ארבע כנפות,
ולא בעלת שלש ולא בעלת חמש, כנגד ד'
לשונות של גאולה שנאמר במצרים
והוצאתי והצלתי וגאלתי ולקחתני: פתיל
תכלת. על שם שכול בכורות, תרגום של
שכול תכלא, ומכתם היתה בלילה, וכן
צבע התכלת דומה לרקיע המשחיר לעת
ערב, ושמונה חוטים שבה כנגד שמונה
ימים ששהו ישראל משיצאו ממצרים עד
שאמרו שירה על הים: חסלת פרשת
שלח:**